

Ralph Waldo Emerson zwany mędrcelem z Concord

Ralph Waldo Emerson, amerykański poeta i eseista, słynny ze swojego talentu oratorskiego, jeden z najbardziej wpływowych myślicieli i pisarzy XIX wieku, zwolennik demokratycznego egalitaryzmu uważany za filozofa idealizmu, który twórczo kontynuował idealistyczne wizje stosunku między człowiekiem a Absolutem Platona, św. Augustyna i George'a Berkeleya urodził się 25 maja 1803 roku w Bostonie (zm. 27 kwietnia 1882 w Concord, miejscowości w hrabstwie Middlesex, Massachusetts). Autor mowy "Uczony amerykański" nazywanej "intelektualną deklaracją niepodległości" (Intellectual Declaration of Independence). Od 1836 związany z bostońskim Klubem Transcendentalistów. Przedstawiciel romantyzmu w poezji amerykańskiej.

Tradycyjnie nazywany mędrcelem z Concord, a przez Adama Mickiewicza, z którym korespondował, określane mianem Sokratesa amerykańskiego. Pod względem wpływu i głoszonych postulatów porównywany często do Fryderyka Nietzschego (wcześniej od niemieckiego filozofa wprowadził pojęcie "śmierci Boga"); twórca tzw. filozofii życia oraz główny inspirator późniejszych kierunków filozoficznych takich jak pragmatyzm Williama Jamesa, intuicjonizm Henriego Bergsona czy XX-wieczny egzystencjalizm. Jego wpływ stał się widoczny również w poezji amerykańskiej tak znaczących autorów jak Walt Whitman czy Allen Ginsberg.

http://www.youtube.com/watch?v=QROVtOZNv_8

Ralph Waldo Emerson nie stworzył spójnego systemu filozoficznego. Również dyskurs jego mów i pism był (w duchu rewolucyjnych poglądów myśliciela) próbą zerwania z tradycją i odkrycia nowego środka wyrazu. Richard Rorty napisał o dziełach Emersona, że nie są one "ani historią intelektualną, ani filozofią moralną, ani epistemologią, ani społecznym proroctwem, lecz wszystkim tym zmieszonym w nowy gatunek".

Jego ojciec, William Emerson, był znanym unitariańskim pastorem, którym później miał zostać także syn. Emerson stopniowo odchodził od filozoficznych doktryn popularnych w jego epoce, aby opracować i po raz pierwszy wyrazić filozofię transcendentalizmu w eseju "Nature".

W 1810 roku zmarł ojciec 8-letniego wtedy chłopca. W październiku 1817 roku Emerson w wieku 14 lat rozpoczął studia na Harvardzie i od razu został mianowany przewodniczącym studentów pierwszego roku. Pozycja ta zapewniła mu bezpłatne miejsce w akademiku. Serwując w stołówce zmniejszył koszty wyżywienia czterokrotnie. Otrzymywał stypendium. Nieznacznie dorabiał asystując i ucząc podczas ferii zimowych w szkole u swojego wuja w Waltham.

Po ukończeniu Harvardu w 1821 roku, pomagał bratu w szkole (założonej w domu matki) dla młodych kobiet. Po wyjeździe brata na studia teologiczne do Getyngi, Emerson kontynuował zajmowanie się szkołą. Przez kolejne lata był tam nauczycielem. Potem przeniósł się na wydział teologiczny Harvardu, a w 1829 roku rozpoczął działalność jako unitariański pastor. Spór z przedstawicielami kościoła na temat publicznych modlitw i udzielania Komunii doprowadził Emersona do rezygnacji z członkostwa w 1832 roku. Rok wcześniej, w kwietniu 1831 roku zmarła jego młoda żona, najprawdopodobniej jedyna prawdziwa miłość - Elena Louisa Tucker.

W 1832 roku Emerson zwiedził Europę. Swoją podróż opisał w English Traits (1856). Podczas wycieczki spotkał Wordswortha, Coleridge'a, Johna S. Milla i Thomasa Carlyle'a, z którym korespondował aż do śmierci.

W 1835 roku Emerson kupił dom w Concord. Szybko stał się poważanym obywatelem miasta. Poślubił tam swoją drugą żonę Lydię Jackson.

We wrześniu 1836 roku, Emerson wraz z dzielącymi jego poglądy intelektualistami założył Klub Transcendentalistów. Pierwsze czasopismo klub wydał w lipcu 1840 roku. Emerson swój pierwszy esej Nature opublikował anonimowo we wrześniu 1836 roku. W momencie kiedy stał się on fundamentem transcendentalizmu,

wiele osób uważało go za dzieło swedenborgianizmu.

W 1838 roku Emerson został ponownie zaproszony na wydział teologiczny Harvardu, aby przemówić podczas wręczania dyplomów. Jego spostrzeżenia oburzyły establishment i przerażyły społeczność protestancką, gdyż w swojej mowie stwierdził, iż Jezus Chrystus był wielkim człowiekiem, ale nie Bogiem. Jego wstrząsające wystąpienie spowodowało, iż został oskarżony o ateizm oraz zatruwanie umysłów młodych ludzi. Pomimo wrzasku krytyków nie udzielił żadnej odpowiedzi pozostawiając obronę wygłoszonego poglądu innym. Nie został zaproszony do Harvardu przez następne 40 lat. W połowie lat 80. XIX wieku jego stanowisko stało się standardową doktryną unitarianizmu.

Jako indywidualista usilnie starał się nie wchodzić na publiczną arenę poprzez uczestnictwo w jakimś ruchu bądź konkretnym ugrupowaniu. Podkreślał, iż nie pragnie mieć wyznawców, lecz jedynie naśladowców, którzy tak jak on będą pobudzeni do samodzielnego myślenia. Poproszony o podsumowanie ostatnich lat swojego nauczania odpowiedział, że za najważniejszą uznaje prawdę o "bezmiarze każdego człowieka".

Cytaty:

Choćbyśmy cały świat przemierzyli w poszukiwaniu Piękna, nie znajdziemy go nigdzie, jeżeli nie nosimy go w sobie...

Cechą charakterystyczną czystego heroizmu jest upór. Każdy człowiek ma impulsy, odpływy i przyptywy hojności. Ale kiedy postanowiłeś być wielki, pozostań wierny sobie i nie próbuj słabo pogodzić się ze światem. Heroiczni nie mogą być przeciętnymi, a przeciętni – heroicznymi.

Człowiek jest tym, o czym przez cały dzień myśli.

Demokracja to rządy brutali, temperowane przez dziennikarzy.

Dowodem wysokiego wykształcenia jest umiejętność mówienia o rzeczach największych w sposób najprostszy.

Entuzjazm jest matką wysiłku i bez niego nic wielkiego nigdy nie osiągnięto. (Enthusiasm is the mother of effort, and without it nothing great was ever achieved.)

Głupia stałość jest ulubieńcem ciasnych umysłów.

Grzeczność jest jak poduszka powietrzna: niby nic w niej nie ma, a jednak z nią wygodnie.

Grzeczność została zdefiniowana trochę cynicznie jako sztuka ludzi inteligentnych mająca na celu utrzymanie głupich na pewien dystans.

Grzeczność nic nie kosztuje, a wygrywa wszystko.

Grzeczność została zdefiniowana trochę cynicznie jako sztuka ludzi inteligentnych mająca na celu utrzymanie głupich na pewien dystans.

Innym słowem na określenie powodzenia jest upór.

Jakież zalety potrzebne są, aby wytworzyć doskonałego człowieka? Zimna głowa, gorące serce, trzeźwy sąd i zdrowe ciało.

Po dobrym obiedzie każdy staje się trochę konserwatywny.

Religia jednego wieku staje się literacką rozrywką wieków następnych.

Śmiać się często i serdecznie, zdobyć szacunek ludzi inteligentnych i sympatię dzieci – to znaczy odnieść sukces.

Właśnie skończyłeś jeść obiad; i choćby rzeźnia była nie wiem jak starannie ukryta we wdzięcznej oddali, jest w tym twój współudział.

Wszyscy wielcy mówcy byli najpierw złymi mówcami.

Zdarzenia rosną i potęgują się wraz z charakterem.

Zostawić świat nieco lepszym: lepszym o zdrowe dziecko, grządkę w ogrodzie lub lepsze warunki społeczne – tzn. odnieść sukces.

Zrób coś, a zdobędziesz siłę.

Życie nie jest tak krótkie, by nie starczyło na grzeczność.

** * **

Wiersz "Dni" / "Days" na Sofi.